

Alegat LXVI.

Sprawozdanie

komisyi konstytucyjnej o wnioskach posła Zyblikiewicza i posła Chrzanowskiego.

Wysoki Sejmie !

Na posiedzeniu w dniu 21. września 1869., przekazał Wysoki Sejm komisji konstytucyjnej do sprawozdania wniosek posła Zyblikiewicza, opiewający :

„Zważywszy, że Sejm przeszłoroczny, oceniając konstytucję i ustawy zasadnicze z grudnia 1867., uchwalił w dniu 24. września wnioski do zmiany tychże w celu nadania krajowi naszemu w składzie Monarchii stanowiska, jego potrzebom odpowiedniego ;

zważywszy, że te uchwały Sejmu żadnego dotąd nie odniosły skutku,

Wysoki Sejm uchwalił :

Komisya, z 9 członków wybrać się mająca, zbada stan sprawy i przedłoży Sejmowi odpowiednie wnioski.“

tudzież wniosek posła Chrzanowskiego w następującem brzmieniu :

„Wysoki Sejm uchwalić raczy :

Zważywszy, że uchwała sejmowa na poprzedzającej sesji w dniu 24. września r. z. powzięta, a żądająca, aby krajowi naszemu przyznany był samorząd narodowy w zakresie odpowiednim jego potrzebom i odrębnym stosunkom, nie odniosła dotychczas pożądanego skutku,

Sejm ponawia tę uchwałę w całości.“

Obydwa te wnioski tyczą się jednego i tego samego przedmiotu, i ta tylko różnica zachodzi między niemi, że kiedy wniosek posła Zyblikiewicza pozostawia komisji zaprojektowanie postanowień i uchwał, któreby Wysoki Sejm miał powziąć, wniosek posła Chrzanowskiego uchwałę taką od razu formułuje.

Na przeszłorocznej sesji powziął Wysoki Sejm dnia 24. września 1868. następującą

uchwałę :

„Sejm Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem oświadcza na mocy §. 19. statutu krajowego :

ze stworzony państwowemi ustawami zasadniczemi z dnia 21. grudnia 1867. ustrój Monarchii, nie dając naszemu krajowi tyle ustawodawczej i administracyjnej samodzielności, ile mu się należy ze względu na jego historyczno-polityczną przeszłość, odrębną narodowość, stopień cywilizacji i rozległość, nie odpowiada ani życzeniom, ani warunkom rozwoju narodowego, aniteż rzeczywistym potrzebom naszego kraju; a dłuższe trwanie tego stanu, wywołując powszechne niezadowolenie, musi oddziaływać zgubnie na pomyślność naszego kraju i na dobro całego Państwa.

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem czyni na mocy tego samego §. 19. statutu krajowego następujący wniosek:

„Królestwu Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem przyznany będzie samorząd narodowy w zakresie odpowiednim jego potrzebom i odrębnym stosunkom. Przedewszystkiem:

1. Sejm stanowić będzie wyłącznie o sposobie wyboru do Rady Państwa.
2. Delegacya Sejmu Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem będzie brała udział w czynnościach Rady Państwa tylko w sprawach wspólnych temuż Królestwu z innymi częściami Monarchii, w Radzie Państwa reprezentowanemi.

3. Następujące przedmioty, o ile się tyczą Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, mają być wyjęte z zakresu działania Rady Państwa, oznaczonego państwową ustawą zasadniczą, i przejdą w myśl §. 12. tej ustawy w zakres działania Sejmu tegoż Królestwa:

- a) urządzenie izb i organów handlowych,
- b) ustawodawstwo względem zakładów kredytowych i zabezpieczenia banków i kas oszczędności, z wyjątkiem banków emitujących znaki pieniężne;
- c) ustawodawstwo o przynależności;
- d) ustanawianie zasad nauczania w szkołach ludowych i gimnazyach, i ustawodawstwo o uniwersytetach;
- e) ustawodawstwo w przedmiotach prawa karnego i policyi karnej, i ustawodawstwo prawa cywilnego i górniczego;
- f) ustawodawstwo o głównych zarysach organizacji władz sądowych i administracyjnych;
- g) ustawy, mające się wydać w celu przeprowadzenia zasadniczych ustaw Państwa o powszechnych prawach obywateli, o władzy sędziowskiej i o władzy rządowej i wykonawczej w tychże ustawach powołane;
- h) ustawodawstwo o przedmiotach, odnoszących się do obowiązków i do stosunków naszego kraju do innych krajów Monarchii;
- i) ustawodawstwo gminne bez ograniczenia wpływającego z art. 4. zasadniczej ustawy o powszechnych prawach obywateli.

4. Na pokrycie wydatków administracyi, sądownictwa, wyznań, oświaty, bezpieczeństwa publicznego i kultury krajowej w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wydzielona będzie z funduszu Państwa do rozporządzenia Sejmu suma, rzeczywistym potrzebom odpowiednia, i suma ta będzie wyjęta co do szczegółów jej użycia z zakresu działania Rady Państwa.

5. Dobra krajowe Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zwane kameralne, przyłączone zostaną do funduszu krajowego tegoż Królestwa jako własność kraju.

6. Żupy solne (kopalnie i warzelnie) w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem nie będą mogły być ani przedane, ani zamieniane, ani obciążone bez zezwolenia Sejmu tegoż Królestwa.

7. Królestwo Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem będzie miało w kraju swój własny sąd najwyższy i kasacyjny.

8. Królestwo Galicyi i Łodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem otrzyma zarząd odpowiedzialny przed Sejmem w sprawach administracyi wewnętrznej, sprawiedliwości, oświaty, bezpieczeństwa publicznego i kultury krajowej oraz Ministra w Radzie korony.“

Uchwała ta nie odniosła, jak powszechnie wiadomo, pomyślnego skutku.

Komisya konstytucyjna uchwaliła przeto zalecić Wysokiemu Sejmowi ponowienie wniosku zawartego w uchwale z d. 24. czerwca 1868., bo jakkolwiek każda uchwała Wysokiego Sejmu, nie potrzebująca najwyższej sankcyi, stoi i stać musi niewzruszenie, dopóki jej Wysoki Sejm sam nie zmieni, sądziła przeciez komisya, że należy ponowną uchwałą Wys. Sejmu dać żądaniom w tym wniosku zawartym nowy nacisk i skuteczniejsze poparcie.

Nacisk ten jest tem potrzebniejszy, ile że obecny Rząd stanowczo się oświadcza przeciw żądaniom Wys. Sejmu, a nadto doświadczenie ubiegłego roku pokazało, że konstytucya grudniowa nie zabezpiecza nam nawet tej autonomii, jaka z jej słusznego wykładu wypływać powinna, a tak niezadowolnienie w kraju, z powodu nienwzględniania jego potrzeb i odpowiadających tym potrzebom życzeń, coraz więcej się wzmacnia. Nie da się nawet zaprzeczyć pewne z tego względu rozdrażnienie, oddziaływające szkodliwie tak na pomyślność naszego kraju, jak na dobro całego Państwa.

Komisya konstytucyjna wygotowała przeto załączony pod **A.** projekt do uchwały ponowienia przeszłorocznych naszych wniosków, tudzież projekt adresu do Najjaśniejszego Pana pod **B.** załączony, i prosi o ich przyjęcie.

Przewodniczący:

H. Wodzicki.

Sprawozdawca:

Dr. Zyplikiewicz.

A.

Uchwała.

Wysoki Sejm uchwala:

„Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, obstając przy uchwale swojej z d. 24. września 1868. r., wniosek w niej zawarty na mocy §. 19. statutu krajowego w całości ponawia.“

B.

Najjaśniejszy Panie, Najmiłościwszy Cesarzu i Królu!

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, składając u stóp Tronu hołd czci i wiernych swoich uczuć, nie może pominąć sposobności, jaką mu do tego daje obecne jego zebranie, żeby nie złożył Waszej Ces. Król. Apostolskiej Mości wyrazu tych przekonań, które nie raz już wypowiadał. Dziś je powtórzyć ma sobie za tem większy obowiązek, że okoliczności, w których się kraj nasz i Państwo znajduje, z każdym niemal rokiem, coraz silniej i coraz dobitniej stwierdzają słusność i prawdę tych przekonań i zasad, którym Sejm nasz zawsze dawał świadectwo.

Od roku 1861., od czasu jak nam wolno było głos zabierać, stale objawialiśmy przekonanie, że tylko samorząd narodowy zdoła zapewnić trwałą pomyślność krajowi naszemu, przez długie lata w rozwoju swoim krępowanemu, i że jedynie zasada autonomii narodowej, doprowadzona do stałego uznania, dać może Monarchii nową siłę, bezpieczeństwo i rzetelą podstawę.

Przyjmowaliśmy też z radością i tak rozumieliśmy wskazane tylekroć przez Ciebie samego, Najjaśniejszy Panie, uznanie historycznych indywidualności i oparte na niem pojednanie, jako jedyną trwałą podwalinę do organicznego uporządkowania Monarchii.

Uznaliśmy następnie przywrócenie dawnych praw narodowi Węgierskiemu jako czyn, który w mądrości Twej, Najjaśniejszy Panie, w tym samym kierunku wykonać raczyłeś, czyn, którego skutkiem jest zadowolenie, świetny rozwój wewnętrzny i załatwienie nieporozumień między krajami korony Św. Szczepana.

Z tego też samego przekonania wypłynęło, iż, gdy zasadnicze ustawy z dnia 21. grudnia 1867. nie odpowiedziały najistotniejszym potrzebom naszym, i nie dokonały rzetelnej organizacyi Państwa, poczuwaliśmy się w roku zeszłym do obowiązku oświadczenia o tem uroczyste zdania naszego, a zarazem czyniąc użytek ze służącego nam prawa, uchwaliliśmy na dniu 24. września r. 1868. w formie wniosku takie żądania, które dla naszego kraju, jako składowej części Państwa, za odpowiednie stosunkom naszym uznaliśmy.

Przedstawiliśmy je ze świadomością tego, iż do ich spełnienia potrzeba zmian w istniejącej konstytucyi; liczyliśmy na to, że wyższe względy polityczne wskażą to za rzecz słuszną, aby głos pięćmilionowego kraju pominiętym nie został; owszem tnszyć sobie mogliśmy, iż gdy w żądaniach naszych nie ma nic niezgodnego z bezpieczeństwem Monarchii i nic przeciwnego niczym interesom w tem Państwie, że wnioski nasze pojętemi zostaną, jako dążące do tego uporządkowania organizacyi Państwa, którego konstytucya należycie nie dopełniła.

Wnioski nasze, uchwalone na przeszłorocznej sesyi, nie odniosły pożądanego skutku, a nadto ustawy są wykonywane i rozwijane w duchu niezgodnym z naszymi już nabytemi prawami autonomicznymi. Nieustanne a systematyczne dążenia centralistyczne tamują statecznie wzrost sił naszych narodowych i wstrzymują ten rozwój pomyślności i siły, bez którego nie przyniesie ten kraj prawdziwego pożytku Państwu, do którego wedle zrzędzenia opatrności należy.

Okoliczności te wywołały w kraju zniechęcenie, a ciągle postępowanie Rządu w rzeczonym kierunku potęguje to wrażenie i wywołuje rozstrój w asposobieniu umysłów.

Nie pod wrażeniem atoli doznanego zawodu i żalu z zaszłych wypadków, lecz z głęboką rozważą nad tem, co czynić może i czynić powinien wierny interesowi kraju i zasadzie, którą dla siebie i dla Państwa za zbawczą uznaje, Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem na terazniejszej sesji sejmowej powziął postanowienie, obstawać przy żądaniach swoich w nechwale z dnia 24. września 1868. wyrażonych.

Nie usuwaliśmy się dotąd od żadnej formy konstytucyjnego życia w Austrii. Dążąc do obrony i spełnienia żądań naszych, w uchwale owej zawartych, pomimo doznanego zawodu, nie usuwamy się od tej formy i teraz w nadziei, że nie staniemy co do najżywniejszych potrzeb naszego kraju w obec księgi ustaw, zawartej już i niezmiennej.

Do Waszej Ces. Król. Mości zaś, jako do sternika Państwa i nad wszelkie stróńnictwa wzniesionego łącznika między narodami berłu Twojemu podległemi, zwracamy się z tem zanfaniem, jakie wśród chwiejnych okoliczności wzbudzać może jedynie nie wzruszona stałość Tronu i Twa Monarsza powaga. Tem powodowani zaufaniem, a wdzięcznie pamiętni Twych, Najjaśniejszy Panie, względnych dla nas i życzliwych chęci, oddajemy powtórnie sprawę samorządu naszego pod szczególną Waszej Ces. Król. Mości opiekę.

Obawialibyśmy się ciężkiej winy wobec Ciebie, Najjaśniejszy Panie, w obec dziejów, które nas sędzić będą, i wobec tylekroć a szczerze głoszonych związków między narodem naszym a Tronem Waszej Ces. Król. Mości, gdybyśmy z całą siłą przekonania, nie wskazali na zasadę nznania praw narodowych i samorządu, jako na tę, w której jedynie Państwo znaleźć może czerstwość i siłę.

Składając u stóp Tronu zwykły nasz i szczery hołd wierności, prosimy Boga, aby Waszą Ces. Król. Apost. Mość strzedz i pomocą swą wspierać raczył!